

OKUL DENEYİMİ II UYGULAMALARININ ÖĞRETMEN ADAYLARI ÜZERİNDE YARATTIĞI DAVRANIŞ DEĞİŞİKLİKLERİ

Tuncay CEYLAN*
Zekeriya AKKUŞ**

Özet: Milletlerin kalkınmasında eğitimin, dolayısıyla eğitim-öğretim süreçlerinin yönlendiricisi konumundaki öğretmenlerin ayrı bir yeri vardır. Bu yüzdendir ki uluslar eğitimde verimliliği artırmak ve nitelikli öğretmen yetiştirmek için çaba sarf etmekte, etkili ve verimli öğretmenlerin yetiştirilmesi için uygulamalı meslek derslerine ağırlık vermektedirler. Bu çerçevede ülkemizde de Eğitim Fakülteleri İlköğretim Bölümü müfredatında Okul Deneyimi I, Okul Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri yer almaktadır.

Araştırma konumuz olan Okul Deneyimi II dersi öğretmen adaylarını mesleğe hazırlamakta, hizmet öncesi deneyim ve beceri kazandırmakta, yeteneklerini geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Diğer taraftan o zamana kadar kazanılan bilgi ve becerileri gerçek ortamda uygulama imkanı vermektedir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesi dönemde edindikleri teorik bilgileri deneyimli rehber öğretmen ve öğretim elemanlarının gözetimi altında sınıf ortamında uygulama imkanı bulabilmeleri meslekte kendilerine kolaylık sağlamakta, başarı ve verimliliklerini artırmaktadır. Okul Deneyimi II öğretmen adaylarının kuram ile uygulama arasındaki ilişkiyi anlamasında temel bir işleve sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Okul deneyimi, aday öğretmen, davranış, etkinlik

I. Giriş

Günümüzde bir ülkenin her alanda kalkınabilmesi ve ilerlemesi ülkenin sahip olduğu nitelikli insan gücüne bağlı görünmektedir. Nitelikli insan gücü, nitelikli eğitimin sonucudur. Nitelikli eğitim ise öğretmenin niteliği ile yakından ilgilidir. (Büyükkaragöz-Çivi, 1999:3)

Azar, öğretmenlerin içinde bulunduğumuz çağı daha sonraki çağa taşıyacak olan bireylerin yetiştirilmesinde, sistem içinde köşe taşı olarak yer alan kişiler olduğunu ifade etmektedir. (Azar, 2003:181) Bu bağlamda Gömleksiz de, öğretmenin bir eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmede işe koşulan en önemli insan kaynaklarından biri olduğunu ve istenilen niteliklere sahip olması için hizmet öncesi dönemde iyi yetiştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. (Gömleksiz, 2000:752)

Günümüz ulusları, eğitimde verimliliği artırmak ve nitelikli öğretmen yetiştirmek için çok çaba sarf etmektedirler. (Alakuş-Oral-Mercin, 2005:143) Öğretmenlerin sahip olmaları istenen nitelikler ise hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçleri ile sağlanabilmektedir. Bu iki temel süreçten birisi olan hizmet

* Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi, K.Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim ABD.

** Arş.Gör., Atatürk Üniversitesi, K.Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim ABD.

öncesi dönemde öğretmen adaylarının etkin bir şekilde yetiştirilmesi sistemin en önemli sorunlarından birisidir.

Nitekim Coultas ve Lewin, günümüzde her alandaki eğitimin hem başarısına hem de sürekliliğine ilişkin temel sorunlardan birinin öğretmen yetiştirmek olduğuna dikkat çekmektedir. (Akt. Alakuş-Oral-Mercin, 2005:144)

Eğitim sürecinde bireylere kazandırılmaya çalışılan davranışların istenilen düzeyde gerçekleştirilmesinde sorumlu kişilerin başında öğretmenler gelmektedir. Bir çok mesleğin aksine öğretmenlik mesleği, bireyin davranışlarını düzenlemeye uğraşan mesleklerden biridir. (Özkan-Albayrak-Berber, 2005:228) Eğitim sisteminde, insan yetiştirme düzeninde etkin olan ve yaşantı yoluyla istendik davranışların kazandırılmasında rehber danışman rolüne sahip bulunan öğretmen, davranış değişikliğinin baş mimarı ve diğerlerine göre sistemin daha sorumlu olan unsurudur. Çünkü öğretmen diğer unsurlar üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Tabii ki sistemin etkili ve verimli bir şekilde çalışması sadece öğretmene endeksli değildir. Sistemin yapı unsurlarının birbirleriyle uyum içinde olması ve her birinin belli bir düzeye sahip olmasına bağlıdır.

Öğretmenlik mesleği, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesinde, “devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir” (Taşdemir-Baloğlu-Topcan, 1997:40) şeklinde ifadesini bulurken, Alkan ve Hacıoğlu da öğretmenliği; “eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve meslekî formasyonu gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanı” olarak tanımlamışlardır. (Alkan-Hacıoğlu, 1997:23)

Diğer taraftan Mustafa Kemal Atatürk’ün “Milletimizi gerçek mutluluk ve esenliğe ulaştırmak istiyorsak ve milletimize güvenli ve feyizli bir gelecek bahş- eylemek istiyorsak, bizi ölümden kurtaran ve hayata götüren bugünkü yönetim şeklimizin sonsuzluğunu istiyorsak, bir an önce büyük, mükemmel, aydın bir irfan ordusuna malik olmak zaruretinde bulunduğumuzu inkar edemeyiz.” (Alkan-Hacıoğlu, 1997:7) cümlesi öğretmenlik mesleğinin milletlerin hayatında ne kadar müstesna bir yer işgal ettiğini göstermek bakımından oldukça manidardır.

Kavcar da, “bir eğitim sisteminin başarısı, o sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin ve diğer personelin niteliklerine bağlıdır. Hiçbir model o modeli işletecek personelin niteliği üzerinde hizmet üretmez” diyerek öğretmenlik mesleğinin önemini vurgulamaktadır. (Akt. Özkan-Albayrak-Berber, 2005:229)

Yirmibirinci yüzyılın öğretmenlerinin, geleneksel öğretmen anlayışından oldukça farklı olması gerektiğini vurgulayan Jeans, günümüz öğretmen yetiştirme programlarıyla bu problemin çözümünün mümkün olmadığına işaret etmekte; özellikle ekonomik ve teknolojik sistemlerin toplumsal yapıyı hızlı

değiştirdiğini, bunun da yeni bir öğretmen eğitimi modelini gündeme getirdiğini vurgulamaktadır. (Akt. Kılıç, 2004:173)

Öğretmenlerin yetiştirilmesinde dünyaca kabul görmüş iki yaklaşım vardır. Bunlardan biri teori-pratik yaklaşım, diğeri ise pratik-teori yaklaşımıdır. Bu iki yaklaşıma göre de öğretmen adaylarının gerçek sınıf ortamında ihtiyaç duyacakları bilgi ve beceriyle karşı karşıya getirilmedikçe verilen teorik bilgilerin kendileri için bir anlam ifade etmeyecekleri yönündedir. (Azar, 2003:182)

Bu paralelde bir çok eğitimci gibi Alakuş ve arkadaşları da öğretmen adaylarının hizmet öncesinde, mesleği tanıma ve meslekî yeterlik kazanma açısından uygulama çalışmalarının önemli olduğunu ifade etmektedirler. (Alakuş-Oral-Mercin, 2005:144) Uygulama çalışmaları öğretmen adayına sadece meslekî yeterlilik kazandırmakla kalmamakta, aynı zamanda adaya gelecekteki görev yerindeki düzen ve işleyişin bilgisini de kazandırmaktadır.

Andrews, uygulama çalışmalarının öğretmen adaylarına meslekî katkılar sağladığından söz etmekte ve bu katkıları;

1-Meslekî kararlara dayanak hazırlama,

2-Meslekî hazırlığı geliştirme,

3-İleri düzeyde meslekî hedefler oluşturma,

4-Mevcut kuramlar ve kavramlarla ilgili anlayışlar geliştirme,

5-Kavram ve kuram oluşturma anlayışını geliştirme,

6-Meslekî tekniklerin uygulanmasında beceriler geliştirme,

7-Sezgi ve muhakemeyi geliştirme şeklinde sıralamaktadır. (Akt.Alakuş-

Oral-Mercin, 2005:144)

Günümüzde öğretmenin en temel fonksiyonlarından biri de öğrencilere rehberlik etmek ve onları etkin kılarak davranış değişikliğini kazandırmaktır. Bu açıdan bakıldığında öğretmenin, çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte ve çok yönlü olarak yetiştirilmesi gereklidir. Öğretmenin bu temel fonksiyonunu yerine getirebilmesi, onun hizmet öncesi eğitiminde kazanması gereken teorik bilgi ve uygulama bütünlüğünün sağlanmasına bağlıdır. (Özkan-Albayrak- Berber, 2005:229)

Günümüz bilgi toplumlarında çok hızlı gelişme ve değişmeler meydana gelmektedir. Bu gelişmeler toplumsal kurumları yeniden yapılandırmaya zorlamaktadır. Bu gelişme ve değişmelerin en etkin bir şekilde gerçekleştiği kurumlardan birisi de eğitim kurumlarıdır. (Uslu, 2001:29)

Ülkemizde öğretmen eğitimi uygulamalarının 150 yıllık bir geçmişi olmasına rağmen konuya eğitim bilimleri açısından bakınca bugün durumun yeterli düzeyde olmadığı dikkati çekmektedir. Bu nedenle alanda aday seçimi ve yetiştirme süreçleriyle istihdam uygulamalarında çözüm gerektiren sorunlar vardır. (Alkan-Hacıoğlu, 1997:13)

Alkan ve Hacıoğlu'nun da ifade ettikleri sorunları aşmak, daha nitelikli öğretmenler yetiştirmek için 1994-1998 yılları arasında YÖK/DB: MEGP

projesi çerçevesinde öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri konusunda çalışmalar yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmaların içerisinde en önemli olanı ise, “Fakülte-Okul İş Birliği Modeli” diye adlandırılmıştır. Bu modelle, öğretmen adaylarının meslekî yeterliliklerini geliştirmeleri, mesleğin gerektirdiği teorik bilgi alt yapısını, eğitim ortamlarına uygulayabilme becerisi kazanmaları ve öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu tavır takınmaları hedeflenmiştir. Modelde, öğretmen adaylarının başarılı bir öğretim için gerekli olan becerileri kazanabilmeleri ve okulu sistemli bir şekilde tanıyabilmeleri için yeni bir program geliştirilmiştir. Yeni programda okullarda uygulama çalışmaları Okul Deneyimi I (3 kredi), Okul Deneyimi II (3 kredi) ve Öğretmenlik Uygulaması (5 kredi) başlıkları altında verilmektedir. Okul Deneyimi I ve II derslerinde öğretmen adaylarının okulu sistemli bir şekilde tanınması, okulun yönetimi ve okuldaki diğer işlerin yanı sıra kaynaklara ilişkin bilgi sahibi olması, sınıf ortamındaki ve okuldaki etkinliklerin gözlem yoluyla tanınması amaçlanmaktadır. (Azar, 2003:183) Bütün bu pratikler öğretmen adayında ruh disiplinine, sorumluluk bilincine, mesleki bir formasyonun oluşmasına dolayısıyla da davranış değişikliğine yol açmaktadır. Davranış değişikliği tek başına teori ya da pratik ile açıklanamaz. İnsan davranışında hangisinin daha etkin olduğu tartışması teori ile pratiğin birbirinden ayıramayacağı gerçeğini ortaya koymaktadır.

Okul Deneyimi II öğretmen adayının öğrenme-öğretme süreci içinde uygulama okulunda gözlem ve öğretmenlik uygulaması yapması için planlanmış bir derstir. (YÖK/DB MEGP, 1999:2)

Okul Deneyimi II uygulamasında öğretmen adaylarının yapması gereken etkinlikler ise şunlardır: Dönem planı, yönerge ve açıklamalar, soru sorma alıştırmaları, dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü, öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesi, ders kitaplarından yararlanma, grup çalışmaları, çalışma yapraklarının hazırlanması ve kullanılması, değerlendirme ve kayıt tutma, test hazırlama puanlama analiz, öğretimde benzetimlerden yararlanma, dersi planlama, okul deneyimi çalışmalarının değerlendirilmesi. (YÖK/DB MEGP, 1999:12)

Sands ve diğerleri, Okul Deneyimi uygulamasının amaçlarını ve uygulama sonrasında öğretmen adaylarının kazanmaları gereken özellikleri şu şekilde saptamışlardır:

Okul Deneyimi Uygulamasının Amacı; 1-Adaylarda, mesleğe yönelik istenilen düzeyde öğretmenlik ve değerlendirme yapmak için gerek duyacakları meslekî yeterlikleri oluşturmak,

2-Adaylarda, öğrencilerin yaş, yetenek, özel gereksinim ve özgeçmişlerine uyarlayabilecekleri çeşitli öğretim teknikleri geliştirmelerinde yardımcı olmak,

3-Etkili bir okul ortamına katkıda bulunacak anlayış ve tutumlara sahip profesyonel birer öğretmen olabilmeleri için öğretmen adaylarını hazırlamak.

Okul Deneyimi tamamlandığında, öğretmen adayları aşağıdaki özellikleri kazanmış olmalıdır: 1-Okul organizasyonunu ve öğretmenliği sistemli bir yaklaşımla tanımış olma,

2-Okulun öğretim deneyimlerinin yapısal sırasına uygun olarak, kendi konusunun öğretiminde ve istenilen düzeyde eğitim sağlanmasında gerekli profesyonel becerileri kazanmağa başlamış olmak,

3-Öğrenme ve gelişme bakımından öğrenciler arasındaki bireysel farklar konusunda deneyim kazanmış olma,

4-Uygulama okulundaki öğretmenlerle işbirliği yapmış ve okulda etkili bir biçimde çalışmak için gerekli kişisel becerileri geliştirmiş olma,

5-İyi düzenlenmiş öğretmenlik deneyimleri aracılığı ile, öğretim programı kapsamındaki öğretme-öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmek için gerekli meslekî yeterlikleri kazanmaya başlamış olma,

6-Okulun organizasyonu, yönetimi ve okuldaki günlük işler, ile okulda bulunan kaynaklar üzerinde bilgi sahibi olma. (Sands-Özçelik-Gardner, 1996:2)

Okul Deneyimi II uygulamasında yer alan bu etkinliklerin hangi düzeyde gerçekleştiği önem taşıyan bir konudur. Söz konusu etkinliklerin gerçekleşme düzeyi, öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirip getirmediği ve uygulama sırasında ortaya çıkan problemleri belirlemek amacıyla böyle bir çalışma yapılmıştır.

A. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Okul Deneyimi II uygulamasında yer alan etkinliklerin Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümlerinde okumakta olan öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirip getirmediğini tespit etmek ve elde edilen veriler ışığında öneriler sunmaktır.

B. Problem

Okul Deneyimi II Uygulaması, öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmekte midir?

Okul Deneyimi II Uygulaması, yönlendirme ve açıklamalarla ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmekte midir?

Okul Deneyimi II Uygulaması, soru sorma alıştırmaları ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmekte midir?

Okul Deneyimi II Uygulaması, dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmekte midir?

Okul Deneyimi II Uygulaması, değerlendirme ve kayıt tutma ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmekte midir?

Okul Deneyimi II Uygulaması, dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma ile ilgili çalışmalarda öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmekte midir?

C. Denence

Okul Deneyimi II Uygulaması, öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir.

Okul Deneyimi II Uygulaması, yönlendirme ve açıklamalarla ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir.

Okul Deneyimi II Uygulaması, soru sorma alıştırmaları ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir.

Okul Deneyimi II Uygulaması, dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir.

Okul Deneyimi II Uygulaması, değerlendirme ve kayıt tutma ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir.

Okul Deneyimi II Uygulaması, dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir.

D. Sayıtlar

1-Kontrol altına alınamayan istenmedik değişkenlerin denekleri aynı oranda etkilediği,

2-Araştırmaya katılan deneklerin geliştirilen testteki sorulara verdikleri cevaplarda içten ve samimi oldukları,

3-Test yolu ile toplanan verilerin Okul Deneyimi II çalışmalarının öğretmen adayları üzerinde meydana getirdiği davranış değişikliğini ortaya koyacak bir nitelikte olduğu,

4-Araştırma için kendilerine başvuru uzmanların görüşlerinin geçerli olduğu,

5-Verilerin değerlendirilmesinde en uygun yöntemin SPSS programı olduğu,

6-Seçilen örneklemin evreni temsil ettiği, varsayılmıştır.

E. Sınırlılıklar

1-Bu araştırma Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi 2005-2006 eğitim öğretim yılı güz yarıyılı ile,

2-Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi 2005-2006 eğitim öğretim yılı güz yarıyılında okuyan İlköğretim Bölümü öğrencileri ile,

3-Örnekleme evreninde yer alan 125 öğrenci ile,

4-Testte yer alan 35 soru ile

4-Testte yer alan sorulara verilen öğrenci cevapları ile sınırlıdır

F. Yöntem

1. Araştırmanın Modeli ve Deneysel Desen

Bu çalışmada deneysel model kullanılmıştır. Deneysel modeller, neden sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile, doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir. **(Karasar, 1999:87)**

Bu modelin “Kontrolsüz Ön ve Son Test Deseni” tercih edilmiştir. Kontrol grubu olmayan bu modelde araştırma grubu ya da grupları alınmakta, deneye başlamadan önce deneklere test verilerek başarı durumu saptanmaktadır. Deney bittikten sonra grup ya da gruplar tekrar teste tabi tutulmakta ve deneyin sonucu bu iki test arasındaki farka göre değerlendirilmektedir. **(Kaptan, 1998:81)**

Bir araştırmanın deneysel olmasının temel koşulu, deneklerin deneysel işlem koşullarına göre, yani random (yansız) tekniği ile belirlenmiş olmasına bağlıdır. **(Büyüköztürk, 2001:4)** Bu nedenle kontrolsüz ön ve son test modelinin mantığına uygun olarak araştırma evreninden (K.K.Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü öğrencilerinden) yansız atama yoluyla deney grubu belirlenmiştir. Deneyin başlangıcında ve sonunda, bağımlı değişkenin ön test ve son test ölçümü, deney grubunda bulunan deneklerden elde edilmiştir.

G. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2005-2006 güz yarı yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dallarında 4. sınıfta okumakta olan toplam 910 öğretmen adayını kapsamaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise, evrendeki toplam öğrenciye ulaşmanın güçlüğünden dolayı sözkonusu beş anabilim dalından şans yolu ile belirlenmiş toplam 125 öğretmen adayından oluşmaktadır.

H. Veri Toplama Aracı

Verileri toplamak için toplam 35 sorudan oluşan çoktan seçmeli bir test kullanılmıştır. Test formunda yer alan soruların hazırlanması için aşağıda sırasıyla belirtilen sistematik izlenmiştir:

Okul Deneyimi II dersinin hedeflerinin belirlenmesi için derse ilişkin YÖK kur tanımı esas alınmıştır. Ayrıca hedeflere ilişkin davranışların yazılmasında bu ders, kur tanımına uygun hazırlanmış olan Okul Uygulamaları El Kitabı (Baştürk- Kızılkaya, 2002:46) incelenmiş ve öğretmen adaylarının bu derste gerçekleştirmesi gereken etkinlikler göz önünde bulundurulmuştur. Program geliştirme uzmanlarının görüşü alınarak hazırlanan hedef ve davranış

son şekli verilmiş, ardından davranışları ölçecek soruların hazırlanması aşamasına geçilmiştir. Ölçme aracının kapsam geçerliğini sağlamak için, ölçme aracı bu derse ilişkin tüm hedef davranışları yoklayacak test maddesi bulunması gerekmektedir. Ancak ölçme değerlendirme yaklaşımları içerisinde bu işlem şimdilik olası değildir. Dolayısıyla hazırlanacak testin amacı, öğrencilerin bir dönem içindeki öğrenme düzeylerini belirlemekse, böyle bir testte o dönem içinde geliştirilmesi beklenen hedefler doğrultusundaki öğrenme düzeylerinin başlıca belirtileri olan kritik davranışlar yoklanacaktır. (Özçelik, 1981:40) Bu nedenle kritik davranışlar tespit edilerek bunların gerçekleşme düzeyini ölçecek sorular sorma yoluna gidilmiştir. Uzmanlarca belirlenen kapsam geçerliğinin ardından 50 soruluk bir taslak test formu hazırlanmış ve aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

1-Hazırlanan taslak test formu bu dersi almış, 4. sınıf öğrencilerine ve hiç almamış 3. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

2-Madde güçlüğü .50 ve ayırıcılık indexleri .40 ve daha büyük olan maddeler teste alınarak 35 sorudan oluşan bir test hazırlanmıştır.

3-Bu test başka 4 ve 3. sınıf öğrencilerine uygulanarak güvenilirliği hesaplanıp istenen düzeye getirilmiştir. İçlerindeki her bir maddenin güçlük derecesi, yani her bir maddeye doğru cevap veren öğrencilerin oranı hesaplanan bir testin güvenilirliğini tahmin için, Kuder-Richardson formülü (Bruning-Kintz, 1993:275) kullanılmıştır. Testin kestirilen güvenilirlik (KR-20) değeri 0.86 bulunmuştur.

4-Hazırlanan test, deney grubuna Okul Deneyimi II dersine başlamadan önce ve uygulama bittikten sonra tekrar verilmiştir.

I. Verilerin Analizi

Araştırmada, deneklerin ön test ve son test puanlarının ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve sonuçlar analizlerde kullanılmıştır.

Aynı deneklerin, bir deneysel işlemin öncesi ve sonrasında bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri alındığında, deneklerin zamana bağlı tekrarlı ölçümleri söz konusudur ve elde edilen bu ölçümler ilişkilidir. (Büyüköztürk, 2002:64)

Bu araştırmada, Okul Deneyimi II uygulamasının öğretmen adayları üzerinde meydana getirdiği davranış değişikliklerini tespit edebilmek için uygulama öncesinde öntest ve sonrasında sontest uygulanarak, gözlenen davranış değişiminin anlamlı olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu tür bir desen, tekrarlı ölçümler deseni olarak tanımlanabilir. Böyle bir tekrarlı ölçümler deseninin tek faktörlü (zamana bağlı iki ölçüm) olduğu söylenebilir. (Büyüköztürk, 2002:64). Dolayısıyla verilerin analizinde ortalama (X), standart sapma (S) ve ilişkili örneklem için uygulanan “t” testi (Paired Samples T-Test) kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi SPSS istatistik programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

J. Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Okul Deneyimi II uygulaması'nın öğretmen adayları üzerinde meydana getirdiği davranış değişiklikleri öntest ve sontest ortalama puanların t-testi sonuçları

	N	\bar{X}	S	t	p
Öntest	125	17,6880	2,70429	-36,671	,000
Sontest	125	27,7360	1,93501		

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında öğretmenlik mesleğine ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -36,671, p<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =17,6880 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =27,7360'a yükselmiştir. Bu bulgu, “Okul Deneyimi II uygulaması, öğretmen adaylarının davranışları üzerinde davranış değişiklikleri meydana getirir” denencemizi desteklemektedir.

Tablo 2. Yönlendirme ve Açıklama Etkinlikleri ile ilgili öntest ve öntest puanların t-testi Sonuçları

(YVA)	N	\bar{X}	S	t	p
YVA Öntest	125	2,0000	,96720	-8,936	,000
YVA Sontest	125	2,9840	,82290		

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında yönlendirme ve açıklamalara ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -8,936, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi yönlendirme ve açıklamalarla ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =2,0000 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =2,9840 'a yükselmiştir. Bu bulgu, “Okul Deneyimi II uygulaması, yönlendirme ve açıklamalarla ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir” denencemizi desteklemektedir.

Tablo 3. Soru Sorma Alıştırmaları ile ilgili öntest ve sontest puanların t-testi sonuçları

(SSA)	N	\bar{X}	S	t	p
SSA Öntest	125	1,8960	,94889	-14,731	,000
SSA Sontest	125	3,2960	,67231		

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında soru sorma alıştırmalarına ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -14,731, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi soru sorma alıştırmaları ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =1,8960 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,2960 'a yükselmiştir. Bu bulgu, “Okul Deneyimi II uygulaması, soru sorma alıştırmaları ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir” denencemizi destekler niteliktedir.

Tablo 4. Dersin Yönetimi ve Sınıf Kontrolü ile ilgili öntest ve sontest puanların t-testi sonuçları

(DYVSK)	N	\bar{X}	S	t	p
DYVSK Öntest	125	2,4320	,97828	-12,311	,000
DYVSK Sontest	125	3,5280	,62959		

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında dersin yönetimi ve sınıf kontrolüne ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -12,311, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi dersin yönetimi ve sınıf kontrolü ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =2,4320 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,5280 'a yükselmiştir. Bu bulgu, “Okul Deneyimi II uygulaması, dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir” denencemizi destekler niteliktedir.

Tablo 5. Değerlendirme ve Kayıt Tutma Etkinlikleri ile ilgili öntest ve sontest puanların t-testi sonuçları

(DVKT)	N	\bar{X}	S	t	p
DVKT Öntest	125	1,8560	1,01365	-13,543	,000
DVKT Sontest	125	3,0880	,85209		

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında değerlendirme ve kayıt tutma etkinliklerine ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -13,543, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi değerlendirme ve kayıt tutma etkinlikleri ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =1,8560 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,0880'a yükselmiştir. Bu bulgu, “Okul Deneyimi II uygulaması, değerlendirme ve kayıt tutma ile

ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir” denencemizi destekler niteliktedir.

Tablo 6. Dersi Planlama ve Etkinlikleri Sıraya Koyma Etkinlikleri ile ilgili öntest ve sontest puanların t-testi Sonuçları

(DPVESK)	N	\bar{X}	S	t	p
DPVESK Öntest	125	1,6800	,98865	-12,645	,000
DPVESK Sontest	125	3,0960	,77693		

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma çalışmalarına ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -12,645, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =1,6800 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,0960’a yükselmiştir. Bu bulgu, “Okul Deneyimi II uygulaması, dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma ile ilgili etkinliklerde öğretmen adayları üzerinde davranış değişikliği meydana getirmektedir” denencemizi destekler niteliktedir.

II. Sonuç

Öğretmen adaylarının mesleğe giriş davranışlarını kazanıp ilk meslekî yeterlilikleri geliştirdikleri dönem; okul deneyimi sürecidir. Araştırmada elde edilen bulgular, Okul Deneyimi II uygulamalarının öğretmen adaylarının meslekî tutum ve davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Dolayısı ile Eğitim Fakülteleri ve uygulama okullarının Okul Deneyimi uygulamalarını, öğretmen adaylarını yüksek meslekî standartlara ulaştırabilecek düzeyde etkinliklerle organize edip yürütmesi büyük önem taşımaktadır.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında öğretmenlik mesleğine ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -36,671,]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =17,6880 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =27,7360’a yükselmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında yönlendirme ve açıklamalara ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -8,936, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi yönlendirme ve açıklamalarla ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =2,0000 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =2,9840’a yükselmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında soru sorma alıştırmalarına ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -14,731, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi soru sorma alıştırmaları ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =1,8960 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,2960'a yükselmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında dersin yönetimi ve sınıf kontrolüne ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -12,311, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi dersin yönetimi ve sınıf kontrolü ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =2,4320 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,5280'a yükselmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında değerlendirme ve kayıt tutma etkinliklerine ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -13,543, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi değerlendirme ve kayıt tutma etkinlikleri ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =1,8560 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,0880'a yükselmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II uygulaması sonrasında dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma çalışmalarına ilişkin davranış değişikliklerinde anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur. [t(124)= -12,645, P<.001]. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma ile ilgili öntest puanlarının ortalaması \bar{X} =1,6800 iken, uygulama sonrasında sontest puanlarının ortalaması \bar{X} =3,0960'a yükselmiştir.

III. Öneriler

Okul Deneyimi II uygulamasının öğretmenlik mesleği açısından önemi tartışmasız kabul edilmektedir. Okul Deneyimi II, öğretmen adaylarının fakültede mesleğe ilişkin edindikleri teorik bilgileri uygulama imkanı bulması, mesleğe ilişkin beceri ve deneyimler kazanması ve nitelikli öğretmen olmaları açısından son derece önemlidir. Söz konusu uygulamanın önemini, araştırmadan elde edilen bulgular da ortaya koymaktadır. Ancak Okul Deneyimi II uygulamalarının daha verimli hale getirilebilmesi için şu önerilerde bulunabiliriz:

1-Okul Deneyimi II uygulamasının öğretmen adaylarına daha faydalı olabilmesi için fakülte-uygulama okulu ve öğretmen adaylarının birbirleriyle olan iletişimleri daha da güçlendirilmeli.

2-Deneyim gruplarının okullara dağıtımında sadece Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan okul listeleri dikkate alınmamalı, bizatihi okulun kendisi ile iletişime girilmelidir.

- 3-Öğretmen adaylarının uygulama okullarına dağılımı yapılırken, öğrenci sayıları mümkün olduğu kadar az olmalı.(2 veya 3)
- 4-Öğretmen adayları uygulamaya çıkmadan önce fakülte-okul işbirliği ile adayların da katılacağı seminerler düzenlenmeli, bu seminerlerde öğretmen adayları yapacakları etkinlikler hakkında bilgilendirilmeli.
- 5-Özellikle uygulama okulu yöneticileri ve rehber öğretmenler etkinliğin önemi ve öğretmen adaylarının mesleğe hazırlanmasındaki rolü konusunda uzmanlar tarafından aydınlatılmalı.
- 6-Fakülte ve uygulama okulları dönem içerisinde de zaman zaman toplantılar yapıp mevcut çalışmalarını değerlendirmeli.
- 7-Uygun koşullara sahip olmayan okullara deneyim grubu gönderilmemeli, deneyim okullarının belirlenmesinde seçici davranılmalı.
- 8-Fakültelerde yapılan teorik dersler daha işlevsel hale getirilmelidir.

Abstract: Education and accordingly teachers, who are the directors of educational-instructional processes, have significant roles in the development of nations. Therefore, nations struggle for increasing efficiency in education and training qualified teachers; and, they focus on applied vocational courses to train proficient teachers. By this purpose, School Practice I, School Practice II and Teaching Practice courses are included in the curriculum of the Primary Education Department of education faculties.

School Practice II course, which is the research topic of this study, makes contributions in preparing teachers for their profession, in providing pre-service experience and skills, and in developing their skills. On the other hand, it creates opportunities for teachers to practise their knowledge and skills, as well. Having opportunity to use the theoretical knowledge gained in the pre-service period under the supervision of experienced teachers and mentors helps pre-service teachers to do their job well; and increases their success and efficiency.

Key Words: School practice, pre-service teacher (prospective teacher), behaviour, activity

Kaynakça

- Alkan, Cevat. Hacıoğlu, Fatma. (1997). **Öğretmenlik Uygulamaları**. Alkım Yayınevi. İstanbul.
- Azar, Ali. (2003). “Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüşlerinin Yansımaları”. Milli Eğitim. Sayı.159. Yaz/2003. Ankara. 181-194
- Baştürk, Mehmet. Kızılkaya, Selahattin. (2002). **Okul Uygulamaları El Kitabı**. Erzurum.
- Bruning, J.L. Kintz, B.L. (1993). **İstatistik**. Çev: Ali Dönmez. Gündoğan Yayınları. Ankara
- Büyükkaragöz, Savaş. Çivi, Cuma. (1999). **Genel Öğretim Metotları**. Beta Basım Yayım. İstanbul.
- Büyükköztürk, Şener. (2001). **Deneyisel Desenler**. PegemA Yayıncılık. Ankara.

- Büyüköztürk, Şener. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. PegemA Yayıncılık. 3. Baskı. Ankara.
- Coultas, J. And Lewin, K. M. (2002). "Who become a teacher? The characteristic of Student Teacher in for Countries." *International Journal of Educational Development*, 22 (2002), pp. 243-263. Akt. Alakuş, A. Osman. Oral, Behçet. Mercin, Levent. (2005). "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi II Uygulamasına İlişkin Algıları". *Milli Eğitim*. Sayı.168. Yıl.33. Güz/2005. Ankara. 143-154
- Gömleksiz, N.Mehmet. (2000). "Öğretmenlik Uygulamalarına Giden Öğretmen Adaylarının Uygulamaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi ve Bir Model Önerisi". IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler II. 27-30 Eylül. Atatürk Üniversitesi K. Karabekir Eğitim Fakültesi. Erzurum. s.752-759.
- Kavcar, Cahit. (1999) **Nitelikli Öğretmen Sorunu**. 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Sempozyumu. Tekışık Yayıncılık. Ankara. **Akt. Özkan, H.Hüseyin**.
- Albayrak, Mustafa. Berber, Kadir. (2005). "Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okullarında Yaptıkları Öğretmenlik Uygulamasının Yetişmelerindeki Rolü", **Milli Eğitim**. Sayı.168. Yıl.33. Güz/2005. Ankara. 228-234
- Jeans, B. (1997). "**Yirmibirinci Yüzyıl Öğretmen Yetiştirme İçeriği**" Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı. MEB Basımevi. Ankara. Akt. **Kılıç, Durmuş**. (2004). "Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adayları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi". *K.K.Eğitim Fakültesi Dergisi*. Yıl:2004. Sayı:10. Erzurum. s.172-184.
- Kaptan, Saim. (1988). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara.
- Karasar, Niyazi. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Nobel Yayınları. Ankara.
- Özçelik, D.Ali. (1981). **Okullarda Ölçme ve Değerlendirme**. ÖSYM Yayınları. No:3. Ankara.
- Sands, Margaret. Özçelik. D.Ali. Gardner, Bill. (1996). "Okullarda Uygulama Çalışmaları". **YÖK/Dünya Bankası MEGP**. Ankara.
- Taşdemir, Mehmet. Baloğlu, Nuri. Topcan, Cemal. (1997). **Milli Eğitimin Yasal Temelleri**. Ankara.
- Uslu, Z. (2001). "Okul Deneyimi Derslerinin Öğretmen Adaylarına Etkisi". *Çağdaş Eğitim Dergisi*. Sayı:282. Ankara. SAYFA SAYILARI
- YÖK/DB MEGP. (1999). Aday Öğretmen Klavuzu. Ankara.